

Појмовник

Повећавање бола и жалости Младе Ђурђевице, народни певач представља набрајајући њене поступке. Поступно ређање осећања и слика по јачини, најчешће тако да прва слика буде најслабије, а последња највеће јачине (а понекад и обрнутим редом), назива се **градација**. Градација обично уједињује у себи и **хиперболу**, стилску фигуру којом се нешто преувеличава.

У нашој народној епској поезији градација се понекад користи за појачавање динамичности радње или за поступно приказивање промене у карактеру неког лика. Присети се народне епске песме „Женидба Душанова”, обрађиване у петом разреду, у којој се царев однос према Милошу Војиновићу мења током песме јер он помаже цару. То показује начин на који му се Душан обраћа: „млађано Бугарче”; „моје драго дете”; „мој рођени синко”.

Свет занимљивости

Код Словена коса и длака симболишу мноштво, богатство, срећу. Одсечена коса представљала је замену за човека јер се за њу сматрало да, као уосталом и нокти и удови, остаје у блиској вези са људским бићем и након раздвајања. Коса најчешће представља неке човекове врлине или моћи: снагу и мужевност, као нпр. у библијском миту о Самсону, јунаку који је изгубио снагу када му је Далила одрезала косу. Резање косе има вредност жртве, знак жалости, али и предаје, добровољно или принудно одрицање од моћи и повластица. У Кини постоји читава симболика *расуише* и *расиљеиене* косе у оквиру обредног понашања.

Коса се сматра и седиштем душе или једне од душа, па је код бројних народа прво резање дечје косе пропраћено значајном свечаношћу, уз обиље поступака који треба да одстрани злокобне духове. У симболичком смислу коса је повезана са травом, земљиним власима, тј. са растињем, па је за ратарске народе раст косе као раст хранљивих биљака: отуд њена важност и пажња коју јој сви такозвани примитивни народи поклањају.

(Према: Ален Гербарн, Жан Шевалије, *Речник симбола*)

Највећа је жалост за братом

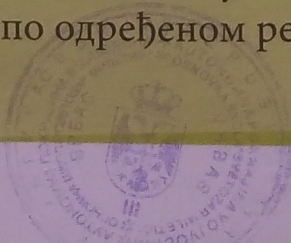
Народна лирска песма „Највећа је жалост за братом” сврстава се у породичне песме. Издваја се посебном лепотом. Читајући је, прати како бол младе жене расте док се приближаваш крају песме.

добро – нека вредност коју човек поседује (овде се мисли на људе)
господар – овде: муж
ручни ђевер (девер) – обично младожењин брат или брат од стрица који изводи младу и води је на венчање
изгрдити – изгребати

Сунце зађе за Невен, за гору,
јунаци се из мора извозе.
Бројила их млада Ђурђевица,
све јунаке на број набројила,
до три њена добра не наброји:
прво добро – Ђурђа господара,
друго добро – ручнога ђевера,
треће добро – брата рођенога.
За Ђурђем је косу одрезала,
за ђевером лице изгрдила,
а за братом очи извадила.
Косу реже, коса опет расте,
лице грди, а лице израста,
али очи не могу израсти,
нити срце за братом рођеним.

Трагом речи

1. Којим редоследом су наведена „три добра” Младе Ђурђевице? Кога Ђурђевица највише жали? На који начин се то открива? Обрати пажњу на њене поступке како се патња појачава. Шта нам ти поступци откривају?
2. Повежи симболичко значење почетка песме са њеним крајем. Шта се наговештава мотивом заласка сунца? Подсети се онога што знаш о улози и оданости девера у сватовским лирским песмама. Објасни зашто Ђурђевица жали више девера него мужа. Како је Ђурђевица изразила жалост за братом?
3. Размисли о симболичком значењу косе, лица, очију и срца. Доведи их у везу са порукама песме. Зашто девојка уместо речима, одређеним поступцима показује своју жалост? Размисли о снази поступака које девојка по одређеном редоследу чини. Образложи улогу градације у овој песми.

ИНВЕНТАРСКИ

број: M/2195